

Webinar: uključenost korisnika usluga i članova porodica u brizi za mentalno zdravlje i istraživanju

April 19, 2021

15:00 – 17:00 CET

Uključivanje korisnika usluga u mentalnom zdravlju, prepoznato je kao “dobra stvar”, ali često je nejasno šta to tačno podrazumeva i kako se može implementirati u praksi, posebno u zemljama jugoistočne Evrope (SEE). Takvo uključivanje može biti vezano za različite aspekte lečenja, učešće u zagovaranju u zajednici – pravnim promenama, i u projektima vezanim za istraživanje mentalnog zdravlja. U SEE, sva tri segmenta su još u začetku, jer je njihov razvoj počeo 2000tih godina. Nedavno, napravljen je veliki pomak u uključivanju korisnika u istraživanjima, što je do sada bilo dosta zanemareno područje. IMPULSE istraživački projekat finansiran od strane Evropske komisije (2018-2021) ima za cilj da unapredi brigu o osobama sa psihotičnim poremećajima (<http://impulse.qmul.ac.uk/>). Kroz IMPULSE projekat pet zemalja u SEE je uspešno uspostavilo savetodavna tela eksperata po iskustvu (LEAP). LEAP-ovi uključuju osobe sa psihotičnim poremećajima, koje su vremenom razvile vrlo jedinstvenu ekspertizu u savetovanju istraživača mentalnog zdravlja o svim aspektima istraživačkog procesa. Njihov doprinos poboljšao je kvalitet istraživanja i pomogao u tumačenju i promovisanju rezultata istraživanja. Ovaj događaj okupio je korisnike usluga, negovatelje, stručnjake i istraživače koji su podelili svoj rad i razgovarali o uključenosti korisnika usluga u zaštitu i istraživanje mentalnog zdravlja.

Video snimak događaja dostupan je na ovom linku: <https://youtu.be/MO4Lm9pYi3o>

Sažetak ključnih poruka webinara

Glavne teme o kojima se razgovaralo:

- Destigmatizacija bolesti mentalnog zdravlja
- Udruživanje sa korisnicima usluga u istraživanju i uslugama mentalnog zdravlja

Ciljevi učenja:

- Pregled različitih vrsta uključenosti korisnika usluga
- Koprodukcija usluga mentalnog zdravlja, zagovaranje, savetovanje istraživača
- Uloga organizacija koje vode korisnici – korisničkih udruženja

Prvi panelista: Prof Norman Sartorius (Udruženje za unapređenje programa mentalnog zdravlja, Švajcarska)

Tema: Borba protiv stigme, 2021

Sledeći tekst preuzet je iz sinopsisa sličnog predavanja o stigmati, koji je napisao i predstavio profesor Sartorius tokom Svetskog kongresa socijalne psihijatrije 2019. godine.

(Sartorius N (2020) Fighting Stigma 2020: Synopsis of the Presentation of the Yves Pelicier Prize Lecture at the World Congress of Social Psychiatry, Bucharest, October 2019. World Social Psychiatry, Vol. 2, Issue 3, September-December 2020.)

Stigma je i dalje vezana za mentalne bolesti i za sve što ih se tiče. Dobra vest je da su se nakon "WPA Global Open the Doors" programa protiv stigme poslednjih godina razvili nacionalni i regionalni programi čiji je cilj smanjenje stigme u mnogim zemljama. Iskustvo stečeno u ovim programima dovelo je do preoblikovanja paradigmi koje upravljaju načinima pristupanja borbi protiv stigme. Ovaj je razvoj od velike važnosti zbog verovatnoće da će stigma mentalnih bolesti u budućnosti iz raznih razloga postati još izraženija.

Ukratko, nova paradigma rada protiv stigme predlaže da programi protiv stigme budu usmereni na dobro definisane grupe ljudi i da im prethodi istraživanje njihovih stavova i situacija u kojima će se susretati sa osobama s mentalnim bolestima. Rad protiv stigme ne bi trebalo da se sprovodi kampanjama, već bi trebalo da postane rutinski deo programa zdravstvenih usluga, planiran, trajan i finansiran poput bilo koje druge vitalne funkcije službe. U programima protiv stigme, napori na povećanju pismenosti o mentalnom zdravlju trebalo bi da prati sticanje praktičnih veština koje omogućavaju ljudima da razumeju i rade sa ljudima koji pate od mentalnih bolesti. Cilj programa protiv stigme trebalo bi da bude promena ponašanja prema mentalno obolelim, a ne samo izjava o promenjenim stavovima. Procenu uspešnosti programa protiv stigme treba tražiti u poboljšanju zakona koji se tiču mentalnih bolesti, stope zaposlenosti osoba s mentalnim bolestima, njihovog prihvatanja u zajednici, stanovanja i mogućnosti za učešće u životu zajednice. Krajnji cilj programa protiv stigme ne bi trebalo da bude da zajednice tolerišu mentalno bolesne, već da ih uključuju i da se prema njima ponašaju kao prema bilo kojem drugom članu zajednice.

Stigma je zasad glavna prepreka razvoju službi za mentalno zdravlje i poboljšanju sudbine ljudi koji pate od mentalnih bolesti. Važno je boriti se protiv nje i koristiti sva moguća sredstva kako bi se to spriječilo ili smanjile njene posljedice.

Druga i treća panelistkinja: Tihana Majstorovic (NGO Menssana, BiH) Dženana Nikšić (LEAP članica, BiH)

Tema: Terminologija uključivanja korisnika usluga i njihova uloga u istraživanju i uslugama

Oblici uključivanja korisnika usluga:

- Direktna pomoć za druge korisnike
- Učešće u zakonskim zakonodavnim procesima zbog problema sa mentalnim zdravljem
- Stručnost u istraživačkim projektima koji se odnose na mentalno zdravlje

Korisnička udruženja osnivaju i njima upravljaju korisnici usluga. Njihovi su ciljevi da korisnici mentalnog zdravlja preuzmu aktivniju ulogu u stvaranju adekvatnih usluga za druge, budu deo lokalne zajednice, smanje broj hospitalizacija i više se uključe u stvarni život svojih zajednica.

Kroz učestvovanje, korisnici imaju priliku da pomognu drugima, razviju nove uloge i izgrade verodostojne i vredne odnose sa drugim korisnicima. Na taj način, korisnici koji su uključeni u istraživanje i usluge pomažu stručnjacima da steknu potpuno novu perspektivu vlastitog rada, a osim toga, omogućavaju im da svoj rad održavaju u kontaktu sa stvarnošću.

Izuzetno je važno, pogotovo donosiocima odluka, pokazati da postoji način da korisnička udruženja budu održiva.

Tokom prezentacije prikazan je video o aktivnostima MENNSANE. Može se naći na sledećem linku: https://youtu.be/F1c_VSRfjR8

Četvrta i peta panelistkinja: Mina Aleksić (NVO Prostor, Srbija) i Bosiljka Brdar (LEAP članica, Srbija)

Tema: Prezentacija Vodiča "Hajde da radimo zajedno" koji pokriva model uspešnog razvoja korisničkih organizacija.

Vodič je koristan alat za usmeravanje razvoja novih korisničkih organizacija. Po rečima članice LEAP grupe, korisnici ga smatraju razumljivim i sveobuhvatnim a situacija u sistemu mentalnog zdravlja je realno predstavljena. Može da posluži korisnicima kao izvor korisnih informacija, ali i kao podstrek da aktivno učestvuju u poboljšanju samog sistema mentalnog zdravlja, kroz sopstvena iskustva i zapažanja tokom njihovog lečenja, dok kliničari i drugi stručnjaci zainteresovani za razvoj sličnih organizacija, mogu saznati o uspešnim primerima u regionu. Da bi se ovaj proces uspešno odvijao, važno je definisati uloge profesionalaca i korisnika prilikom razvijanja korisničke organizacije.

Vodič je dostupan na engleskom, srpskom, albanskom, makedonskom, bosanskom i crnogorskom ovde: <http://impulse.qmul.ac.uk/dissemination/lets-work-together-booklet/>

Tokom prezentacije predstavljen je video o stvaranju korisničkih organizacija u Srbiji. Može se naći na sledećem linku: <https://youtu.be/3lzhm5q1IKQ>